

УДК 141. 7: 316. 2 (09)

К 82

Андрій КРИШТАЛЬ

МІЖ СОЦІОЛОГІЄЮ ТА СОЦІАЛЬНОЮ ФІЛОСОФІЄЮ

У статті розглянуто точки сходження та розходження між соціологією і соціальною філософією як специфічними галузями знання. Розглянуто витоки дисциплінарної ідентичності обох дисциплін пізнавальних проектів, зміну підходів до трактування поля їхньої проблематики. На основі аналізу вчень Е. Дюркгейма, М. Вебера, Ч. Мілса, Е. Гіденса окреслено окремі етапи історії поступу соціологічної науки. Наголошено на специфіці теоретичного рівня соціологічного знання, проблематика якого є максимально наближеною до соціально-філософського. Звертається увага на критичну функцію пізнавального проекту соціальної філософії як основну відмінну рису.

Ключові слова: *соціальна філософія, соціологія, дисциплінарна ідентичність, пізнавальний проект, соціологічна теорія, критична теорія.*

Постановка проблеми. Вивчення будь-яких соціальних проблем часто супроводжуються запитуванням щодо дисциплінарної ідентичності, найбільш виразно представлені протистоянням соціології та соціальної філософії. Суспільні та гуманітарні науки стикаються із певними проблемами на цьому шляху, оскільки в процесі доведення права на визнання власної науковості, намагаються використовувати механізми, властиві природничим наукам. Першим та необхідним кроком до виокремлення певної частини знань у самостійну науку є пошук унікальної сфери. Як наслідок, науки намагаються відмежувати свій предмет і власне проблемне поле. Але предмет і проблемне поле дисципліни не є да-

ними самі собою – вони виникають внаслідок специфічної розумової організації і тому для усвідомлення виправданості будь-якого пізнавального проекту визначальними є засоби, якими він реалізується. На шляху пошуку причин та перебігу протистояння між соціологією і соціальною філософією слід задатися запитанням про те, як організовується пізнання у кожній із цих дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вищенаведене запитання не надто часто потрапляє у поле цілеспрямованого міркування. Конкретизовано та виразно-демонстративно воно частіше присутнє у літературі навчального характеру – підручниках, посібниках, довідниках, що призводить до закритості його розгляду для наукового пошуку. Воно постає у констатувальній нарисовій формі і не проблематизується [10, с. 9 – 10]. Навіть у таких поважних авторів, як Е. Гіденс відсутня постановка питання співвідношення соціології та соціальної філософії. Домінує фіксація того, що соціологія є наукою – у цьому неявно присутня установка на відхід від філософських способів побудови думки і визнання науки як адекватного пізнавального проекту. Показовою є вказівка на те, що у книзі немає «витончених роздумів», але неможливо не помітити, що перше, до чого, згідно із Гіденсом, спрямована соціологія – це бути досвідом звільнення [3, с. 17] і вже у цьому слід зафіксувати відхід від науки, засоби якої не можуть бути задіяні до розуміння феномену свободи. Поширеним серед соціологічно орієнтованих текстів на означену тематику є ствердження необхідності соціології опиратися на факти [6, с. 186]. Е. Дюркгейм при встановленні власної області соціології вказує на те, що вона вивчає «соціальні факти» і суттєво, що він фіксує проблематичність встановлення характеру соціального факту [5, с. 308]. З усієї повноти суспільного він виділяє образи думок, дій і почуттів, що існують поза індивідуальною свідомістю і мають примусовий характер для неї. У міркуваннях М. Мамардашвілі, зовсім не соціолога, є вказівка на «деякий невидимий емпіричний елемент, який не піддається наочному зображенню і опису, але який тим не менше грає якусь таємничу і істотну роль в тому, як складаються і наше життя, і наша історична доля» [7, с. 3]. У згаданих наукових працях побутує певна видимість сходження соціальної філософії і соціології у своїх цілях, при тому, що засоби

часом відмінні. П. Штомпка, вказуючи на своєрідність стосунків соціології та соціальної філософії, говорить, що «соціологія має коротку історію та довге минуле» [12, с. 11]. Соціологія, за Штомпкою, походить із досоціологічних форм мислення, серед яких згадується і філософська рефлексія суспільства. Так він вводить філософію як складову в соціологію.

Мета статті – виявити точки сходження та відмінності соціології і соціальної філософії як пізнавальних проєктів.

Виклад основного матеріалу. Як вже згадувалось, соціологія позиціонує себе як наука, що внутрішньо відштовхується від філософії. Спробуємо знайти відповідь на запитання, чому взагалі постає проблема самовизначення і в чому полягає специфіка соціології? Що призводить до видозміненого сприйняття її виводів та породжує сумніви у висновках, які здійснюються представниками цієї дисципліни? Інтерпретацій та конкретних розумінь предмета соціології, як і парадигм, що їй властиві, існує дуже багато. Не без спрощень узагальнюючи, можемо ствердити, що у її фокусі міститься соціальна реальність або ж соціум, суспільство у всій його різноманітності, а соціолог у ньому намагається знайти закономірності та пояснення процесів і явищ, які він спостерігає. Аналізуючи функції науки, можемо зробити висновки про її завдання, а саме: соціологія намагається пізнати суспільство та систематизувати уявлення про нього. Отримані в результаті пізнання суспільства знання можуть і повинні бути застосовані до управління соціальними процесами та при здійсненні пошуку оптимальних рішень, які допоможуть зробити функціонування суспільства ефективнішим, а також побороти окремі проблеми, що йому властиві. Більше того, соціологія, володіючи знаннями про суспільство, його складові та закономірності його функціонування, намагається спрогнозувати тенденції розвитку та динаміки суспільства у майбутньому. Звідси установка на мультипарадигмальність і відкритість, про які йтиметься далі.

І ще однією та, мабуть, найважливішою проблемою, пов'язаною із предметом вивчення, для соціолога є його включеність у суспільство, яке він вивчає, та неможливість абстрагуватися від його нашарувань і впливів повною мірою. Тобто, хоча соціологія і ставить перед собою завдання бути об'єктивною, проте не може не враховувати той факт, що стосовно суспільства позиція

об'єктно-зовнішнього спостереження виключена – ми не просто піддаємося його «законам» та впливам, ми сформовані ними і постійно й всеохопно перебуваємо в контексті соціального. І це вводить соціологію у контекст антропологічних питань – уподібнення Мюнхгаузену, котрий вибирається із болота, тягнучи себе за волосся. При розумінні специфіки людського буття неможливо усунути досвід розуміння людини, вироблений у філософії.

Буденне й побутове розуміння того, чим займається соціолог, є доволі обмеженим та далеким від реального стану справ. Для пересічного члена суспільства соціолог постає в уяві як людина, котра звертається до перехожих із проханням заповнити анкету, після чого буде діаграма, які можна знайти в Інтернеті чи побачити презентованими на популярних ток-шоу, а перед виборами може сказати, хто найімовірніше, стане переможцем і чому. Тобто, представники соціологічної науки асоціюються зі статистикою, політикою та не завжди, але все ж найчастіше, із анкетними опитуваннями. Те, чим займається соціологічна наука насправді, можна вдало описати терміном Вебера «розчаклування», який ним застосовувався до раціональної етики та відкидання магії й таїнств [2, с. 423], а згодом став популярним як узагальнення того, чим займається соціологія – вона розчаклює світ. Інакше кажучи, раціоналізує та систематизує його, звільняючи від «магії» і надприродного, в незвичний для обивателя, але раціональний і логічний спосіб пояснює те, що завжди здавалося очевидним та ніколи не викликало сумнівів чи запитань. Людина, позбавлена соціалізації, керується винятково природними інстинктами, які роблять неможливим співжиття таких же самих, не обтяжених соціальним досвідом людей разом, оскільки їхнє сприйняття світу базується на агресії, ірраціональності та сексуальності. Об'єднання людей функціонують на засадах, що гарантують їхнім учасникам безпеку та передбачають існування певних правил, принципів, традицій чи наборів неосмислених дій, які дають змогу індивідам не вдаватися щоразу до глибокого аналізу можливих наслідків та оцінки передумов перед кожним їхнім вчинком. Тобто, учасники окремих соціальних груп, спільнот чи суспільств можуть розраховувати на певні умови і на те, що їх зрозуміють, а також опиратися на конкретні цінності, що надані нам із раннього дитинства та сформовані за посередництвом соціаль-

них інститутів і підтримують свій авторитет за терміном давності чи іншими засобами, що доводять їхню ефективність. Наш особистий життєвий досвід також буде мати низку відмінностей та особливостей, тобто розуміння світу в кожного є іншим. При зближенні із якоюсь людиною ми все більше й більше відкриваємося їй, порівнюючи схожість наших життєвих досвідів та оцінюючи можливість прийняти її досвід і розпочати певного виду стосунки чи навпаки уникнути такої перспективи. Як тільки соціологія намагається зрозуміти все те, що для більшості здається цілком звичним і нормальним, вона входить у виміри філософських засобів пізнання світу. Але соціологічна наука хоче знайти причини тих чи тих дій та пояснити, навіщо вони існують, яка їхня мета і чому вони існують саме в такий спосіб – це робить соціологію орієнтованою на результативність. Інакше кажучи, соціолог мислить, постійно запитуючи себе, чому ці дії є такими, а не інакшими, яке їхнє значення, як можна зробити суспільство кращим та що може відбутися у ході його розвитку в подальшій перспективі. Коли ми намагаємося пояснити речі, що становлять категорію «так прийнято», «у нас так робиться», «так історично склалося» тощо, тоді ми намагаємося розчаклувати соціальну реальність та створюємо певні ризики, адже виходимо із цієї безпечної і комфортної зони [1, с. 21 – 22]. Речі, які зауважує соціолог, здатність виявляти суспільні проблеми та знаходити в окремих конкретних та індивідуальних явищах суспільний контекст, Р. Міллс назвав дуже популярним сьогодні терміном – соціологічна уява [8, с. 12 – 13]. До соціологічної уяви також зараховують вміння абстрагуватися від буденності та поглянути на соціальну реальність, у якій ми перебуваємо, під іншим кутом зору, намагаючись віднайти у ній сліди соціального. Одним із найпопулярніших прикладів застосування соціологічної уяви є так звана «соціологія кави» – епізод із книги «Соціологія» Е. Гіденса, де він у такому простому предметі, як чашка кави, знаходить сліди економічних відносин, обрядовість спілкування, формальні та неформальні заборони і багато іншого [3, с. 19].

Для більш ефективного «розчаклування» соціальної реальності та її тлумачення використовуються різноманітні методи досліджень. Таким чином, соціологія звільняється від свого завдання рефлексувати над тим, чим є соціальна реальність і зали-

шає його іншим, зокрема соціальним філософам, а починає робити це систематично та раціоналізовано із застосуванням загальнонаукових методів, методів суміжних наук чи власних, а також, базуючись на певних, формалізованих і сформованих уявленнях про цю реальність теоріях та парадигмах. Зауважимо, що це не робить соціологію суто позитивною наукою, в якій все обов'язково має бути емпірично доведеним та підтвердженим, проінтерпретованим в єдиний правильний спосіб. Взаємодія методів дослідження та його теоретичних передумов у кожному конкретному випадку залежатиме від низки чинників та може отримати багато різних інтерпретацій, котрі, що цікаво, часом будуть підтверджувати одна одну, а часом цілком заперечувати, виходячи із різних точок зору, які соціології дозволяє мати її мультипарадигмальність, тобто можливість одночасного існування багатьох підходів до розуміння соціальної реальності.

Соціологічна наука не займається аспектним вивченням окремих областей соціального, на відміну від, наприклад, політології, її цікавлять всі сторони соціальної реальності та взаємодія між ними, проте єдиного визначення предмета науки не існує, що часто ускладнює розмежовування сфер соціології та суміжних дисциплін. Тим, що відрізняє соціологію від інших наук, є спосіб, у який соціологи бачать світ і який можна назвати «соціологічною уявою», або ж пошуком соціального сенсу у всьому, що нас оточує, котрий є особливим вмінням, що застосовується для систематизації та пояснення соціальної реальності.

Проблемне поле соціології доволі близьке до соціальної філософії, що ускладнює проведення межі між теоретичною соціологією та філософією суспільства. На мій погляд, філософія займає ту «сіру зону», на якій стикаються наука, релігія та мистецтво і, відповідно, вона містить у собі частину цих сфер. Наука насамперед спрямована на отримання, систематизацію знання, раціоналізацію, пошуки взаємозв'язків, що робить філософію і науку спорідненими. Проте наука займається тими феноменами, які у той чи той спосіб підлягають експериментально-досвідній фіксації, філософія має справу і з тим, що дане нам умоглядно [11]. Втім, багато запитань, які собі ставлять філософи, можуть і часом переходять у площину наукового. Філософія споріднена із мистецтвом, беручи до уваги досвід емоційного переживання, але

мистецтво виконує своє завдання ірраціонально, спонтанно і бурхливо, покладаючись передовсім на емоції та відчуття, а не на системність, раціональність, бажання пошуку істини і досягнення мети. Співвідношення релігії, або ж теології, та філософії також є дуже цікавим, оскільки і та, й інша наслідуються рефлексувати над тією частиною знань, котрі не мають об'єктивно-споглядальних проявів і які становлять царину непізнаного та непізнанного. Головна відмінність полягає у способі здійснення цієї рефлексії, оскільки теологія чи релігія покладаються на авторитет, традицію чи емоції, як мистецтво, в той час філософія намагається опиратися на логічні виводи людського розуму, користується власними методами, уникаючи містичного чи трансцендентного, не виключаючи можливості розмірковувати над цим. Релігія встановлює догми і нав'язує прийняття певних положень без достатнього підтвердження, примушує повірити у них, а філософія, натомість, заохочує подальший пошук відповідей, підтверджень чи спростувань та постановку нових запитань.

Можна довго та детально розглядати взаємовідносини релігії, мистецтва та науки, проте наразі наш інтерес становлять особливості філософії. Отже, наука нам демонструє те, що ми можемо знати, релігія – змушує повірити в певні пояснення, які ми знати не можемо, апелюючи до авторитетів та традиції, мистецтво – відображає нашу дійсність та знання у певних чуттєвих образах «пропускаючи» їх через емоції, а філософія шукає відповіді на питання, на які ми не можемо поки що відповісти, прокладаючи таким чином шлях для науки, та продовжує вивчати ті, на які відповісти неможливо, проте важливо продовжувати це робити. У своїх намаганнях пізнати світ в обхід міфологічного чи релігійного світогляду шляхом рефлексії, розважань, дискусії, послідовності та доведеності, філософія не завжди була позбавлена впливів зовнішнього середовища. Радше навпаки, історичний, політичний та суспільний контексти часто ставали каталізаторами тенденцій у процесі розвитку філософії, але могли й сповільнювати її розвиток чи нав'язувати йому свої правила, спрямовувати в обмежене русло, як це трапилося, наприклад, у середньовіччі.

У нашій реальності немає запитання, яке не можна було б спробувати дослідити із філософської точки зору і застосування філософського способу пізнання до суспільства може розглядатись

як соціальна філософія. Теоретична соціологія і соціальна філософія у цьому зближені, але не слід забувати враховувати низку особливостей, які полягають у критичному підході до інтерпретації явищ та процесів у суспільстві на противагу бажанню знайти закономірності та пояснити ці ж суспільні явища у соціологічній науці. Інакше кажучи, де соціолог намагається пояснити причини якогось явища, наприклад, політичної участі чи моральних норм у певному суспільстві чи за певних обставин, філософ буде прагнути зрозуміти їхню природу. Дещо спрощуючи, можемо сказати, що інтерес соціальної філософії становлять загальні питання із орієнтацією на теоретичну інтерпретацію з позицій певних філософських поглядів. Також соціальна філософія виконує критичну функцію, вдаючись до рефлексивного ставлення до знання, проте слід уникати поширеної помилки та розуміти, що під критичною теорією ми розуміємо не певний напрям чи школу в науці, а цілий їхній набір та різноманіття, котрі часом можуть суперечити один одному [9, с. 15 – 21]. Помилково також вважати, що соціальна філософія не використовує методи та способи дослідження суспільства та існує лише для теоретичного й критичного його аналізу, оскільки для розробки конкретних питань загальнонаукові, соціологічні та психологічні методи знаходять у ній широке застосування.

Теоретичний рівень соціології та соціальна філософія є надзвичайно подібними. Суспільство у всій його багатоманітності становить головний інтерес для обох дисциплін. І теоретична соціологія, і соціальна філософія намагаються описати його, дати пояснення процесам, що у ньому протікають, пробують визначити взаємозв'язки між різними його складовими. Більше того, представникам обох дисциплін властиві дослідження різних рівнів соціальної реальності, як і загальних запитань, так і окремих, властивих певній соціальній групі чи конкретному моменту історичного часу. Множина загальних теорій суспільства, вищезгадана мультипарадигмальність, також властива обом дисциплінам. Головною відмінністю є процес прийняття цих теорій суспільства та спосіб їхнього використання.

Проте мета соціологічного дослідження завжди буде спрямована на конкретну проблемну ситуацію в суспільстві. Соціальна філософія вивчає соціальну реальність у значно ширшому сенсі,

не боячись вийти за рамки, оскільки в неї не буде виникати потреби ставати основою для подальших досліджень. Суспільство для соціальної філософії становить особливу частину світобудови, а сама дисципліна займається його описом через загальні поняття та категорії. Поле зацікавленості соціальної філософії буде дещо ширшим, аніж у соціології і не повинно спиратися на конкретні феномени чи явища в суспільстві (хоча дослідження case-study також можуть траплятися). Важливо розуміти, що соціальна філософія, внаслідок свого розвитку, уже становить не частину філософського знання, що займається вивченням соціальної проблематики, а самостійну «філософію», проте ця теза потребує додаткового розгорнутого висвітлення [11, с. 7].

Соціальна філософія, як і філософія загалом, намагається розширити уже встановлені межі, саме тому однією із найголовніших її відмінностей від соціології та тим, що робить її особливою, є критична функція. Роль цієї функції – піддавати сумніву. Метою соціально-філософської критики можуть бути як і навколишній світ, соціальна реальність, так і наявне знання. У першому випадку соціальна філософія шукає нові, досі не зауважені риси, смисли, якості. Вона робить акцент на виявлених суперечностях у соціальній реальності, загальних чи конкретних процесах. Ті самі запитання можуть у неї виникати і щодо теорій суспільства чи парадигм. Кінцевим завданням є розширення кордонів пізнання, руйнація та зміна наявних догм чи способів розуміння, модернізація знання, детальнішим розробленням і «емпіричним тестуванням» якого буде займатися вже соціологія. Соціальна філософія ставить запитання «чому?» та «яким чином?», а теоретична соціологія концентрується на «як це працює?».

Висновки. Теоретична соціологія та соціальна філософія є надзвичайно подібними, тому пошуки відмінностей між ними та виявленням їхніх сутнісних особливостей може видатися подібним до розмежування того, що не має меж. Проте більш пильний погляд дає змогу виявити особливості бачення світу крізь призму «соціологічної уяви» та співвіднести її із критичною функцією, тобто функцією «піддавання сумніву», що властива соціальній філософії. Перша бачить у суспільних явищах та процесах мережу зв'язків, закономірностей, взаємовпливів. Будь-яка, навіть найменша річ набуває в очах соціолога соціального контексту і він, пояс-

нюючи його, відповідаючи на запитання, як щось функціонує та з якою метою, розчаклює світ від буденних уявлень. Соціальна філософія розглядатиме цю ж річ іще більш прискіпливо, продукуючи більше і більше запитань, відповідаючи на численні «чому?» та виявляючи нові грані, прокладаючи дорогу для соціолога.

Література

1. Бауман З. Мыслить социологически : учебное пособие / Зигмунд Бауман ; [пер. с англ. под ред. А.Ф. Филиппова]. – М. : Аспект-Пресс, 1996. – 255 с.
2. Вебер М. Господарська етика світових релігій. Вступ / Макс Вебер // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика : [пер. з нім. О.І. Погорілий] / Макс Вебер. – К. : Основи, 1998. – С. 397–436.
3. Гіденс Е. Соціологія / Ентоні Гіденс ; [пер. з англ. під ред. О.В. Іващенко]. – К. : Основи, 1999. – 726 с.
4. Гофман А.Б. Семь лекций по истории социологии : учебное пособие для вузов / А.Б. Гофман. – М. : Книжный дом «Университет», 2001. – 216 с.
5. Дюркгейм Э. Метод социологии / Э. Дюркгейм // Западно-европейская социология XIX – начала XX веков / Э. Дюркгейм. – М. : Междунар. ун-т бизнеса и упр., 1996. – С. 256–309.
6. Кутуев П. Социология: исторические истоки и современные трансформации / П. Кутуев // Социология: теория, методы, маркетинг. – К. : Институт соціології НАН України, 2009. – № 3 – С. 183–206.
7. Мамардашвили М.К. Опыт физической метафизики / М.К. Мамардашвили. – М. : Прогресс-Традиция, 2008. – 304 с.
8. Миллс Ч.Р. Социологическое воображение / Чарльз Райт Миллс ; [пер. с англ. О.А. Оберемко]. – М. : Издат. Дом NOTA BENE, 2001. – 264 с.
9. Пигров К.С. Социальная философия : учебник / К.С. Пигров. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2005. – 296 с.
10. Таран В.О. Соціальна філософія : навч. посіб. / В.О. Таран, В.М. Зотов, Н.О. Резанова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.
11. Фурс В. Социальная философия в непопулярном изложении / В. Фурс. – Вильнюс : ЕГУ, 2006. – 186 с.
12. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества / Петр Штомпка ; [пер. с польск. С.М. Червонной]. – М. : Логос, 2005. – 664 с.

References

1. Bauman Z. Myslit sotsiologicheski : учебное пособие / Zigmund Bauman ; [per. s angl. pod red. A.F. Filippova]. – M. : Aspekt-Press, 1996. – 255 s.

2. Veber M. Hospodarska etyka svitovykh rehlii. Vstup / Maks Veber // Veber M. Sotsiolohiia. Zahalnoistorychni analizy. Polityka ; [per. z nim. O.I. Pohorilyi] / Maks Veber. – K. : Osnovy, 1998. – P. 397–436.
3. Hidens E. Sotsiolohiia / Entoni Hidens ; [per. z anhl. pid red. O.V. Ivashchenko]. – K. : Osnovy, 1999. – 726 p.
4. Gofman A.B. Sem lektsiy po istorii sotsiologii : uchebnoe posobie dlya vuzov / A.B. Gofman. – M. : Knizhnyy dom «Universitet», 2001. – 216 s.
5. Dyurkgeym E. Metod sotsiologii / E. Dyurkgeym // Zapadno-evropeyskaya sotsiologiya XIX – nachala XX vekov / E. Dyurkgeym. – M. : Mezhdunar. un-t biznesa i upr., 1996. – S. 256–309.
6. Kutuev P. Sotsiologiya: istoricheskie istoki i sovremennye transformatsii / P. Kutuev // Sotsiologiya: teoriya, metody, marketing. – K. : Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy, 2009. – № 3 – S. 183–206.
7. Mamardashvili M.K. Opyt fizicheskoy metafiziki / M.K. Mamardashvili. – M. : Progress-Traditsiya, 2008. – 304 s.
8. Mills Ch.R. Sotsiologicheskoe vobrazhenie / Charlz Rayt Mills ; [per. s angl. O.A. Oberemko]. – M. : Izdat. Dom NOTA BENE, 2001. – 264 s.
9. Pigrov K.S. Sotsialnaya filosofiya : uchebnyk / K.S. Pigrov. – SPb. : Izd-vo S.-Peterb. un-ta, 2005. – 296 s.
10. Taran V.O. Sotsialna filosofiia : navch. posib. / V.O. Taran, V.M. Zotov, N.O. Riezanova. – K. : Tsentr uchbovoi literatury, 2009. – 272 s.
11. Furs V. Sotsialnaya filosofiya v nepopulyarnom izlozhenii / V. Furs. – Vilnyus : EGU, 2006. – 186 s.
12. Shtompka P. Sotsiologiya. Analiz sovremennogo obshchestva / Petr Shtompka ; [per. s polsk. S.M. Chervonnoy]. – M. : Logos, 2005. – 664 s.

Кришталъ Андрей. Между социологией и социальной философией. В статье рассмотрены точки схождения и различия между социологией и социальной философией как специфическими отраслями знания. Рассмотрены истоки дисциплинарной идентичности обоих познавательных проектов, изменение подходов к трактовке поля их проблематики. На основе анализа учений Е. Дюркгейма, М. Вебера, Ч. Миллса, Э. Гидденса очерчены отдельные этапы истории развития социологической науки. Сделан акцент на специфике теоретического уровня социологического знания, проблематика которого является максимально приближенной к социально-философскому. Обращается внимание на критическую функцию познавательного проекта социальной философии как основную отличительную черту.

Ключевые слова: социальная философия, социология, дисциплинарная идентичность, познавательный проект, социологическая теория, критическая теория.

Kryshtal Andrii. Between sociology and philosophy. The article considers points of convergence and divergence between sociology and social philosophy as specific branches of knowledge. Origins of the disciplinary identity of both educational projects, process of approaches to the interpretation of field problems changings are described. Individual stages of sociological science development history are outlined based on the analysis of the E. Durkheim, M. Weber, C. Mills, A. Giddens teachings. The theoretical level of sociological knowledge specificity, which is very close to the socio-philosophical issues, is emphasized. The critical function of the cognitive project of social philosophy is highlighted as the main distinctive feature.

Key words: social philosophy, sociology, disciplinary identity, educational project, sociological theory, critical theory.